Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 119. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го ЧЕРВНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 23, 1955. No. 119. VOL. LXII.

КОМІСІЯ ВІДКИНУЛА ПРОЄКТ ВИНСОНА ДЛЯ ЗБІЛЬШЕННЯ РЕЗЕРВ

Вашингтон. — Комісія Збройних Сил в Палаті Репрезентантів більшістю 16-ох до 14-ох голосів відкинула внесок свого голови конгресмена Карла Винсона, щоб негайно прийняти його законопроєкт для збільшення військових резерв країни. Комісія вирішила відослати законопроєкт Винсона окремій підкомісії, де б можна було його вистудіювати та вислухати опінії військових фахівців. Винсон проєктує, щоб вся молодь, після відбуття військової служби впродовж приписаного часу обов'язково належала до резерви. Урядовий законопроєкт домагається, щоб одна частина молоді відбувала нормальну військову службу, після чого належала б деякий час до резерви. Інша молодь могла б голоситися до служби в Крайовій Гвардії, де вишколювалася б впродовж шістьох місяців, а пізніше впродовж сімох років і шести місяців доповнювала б свій вишкіл, належачи до резерви. Урядовий законопроєкт застряг в Конгресі, бо конгресмен Адам Клейтон Павелл вніс поправку про скасування сеґреґації в Крайовій Гвардії, де молодь мала б вишколюватися спільно, без расових обмежень. Конгресмен Винсон, щоб щасливо оминути поправку про десеґреґацію, пропонує, щоб молодь, яка має збільшити військові резерви, вишколювалася тільки в військових частинах, а не в частинах Крайової Гвардії. Але президент Айзенгавер заявив, що він не погоджується на законопроєкт Винсона, і Комісія Збройних Сил в Палаті Репрезентантів вирішила, щоб над законопроєктом Винсона вести переслухання. Деякі члени комісії підтримують законопроєкт президента Айзенгавера, підтримують його також і такі організації як Американський Леґіон, Американські Ветерани та Товариство Крайової Гвардії.

Президент підписав торговельний договір ззакордоном

Вашингтон. — Президент Айзенгавер підписав закон про продовження на три роки взаємного торговельного договору з закордонними державами. Цей договір продовжено до 30 червня 1958 року, його по раз перший ухвалили були в Конгресі в червні 1934 року, і пізніше дев'ять разів продовжувано. Згідно з цим договором президент має повновласть кожного року зменшувати мито від ввожуваних товарів на п'ять відсотків. Але цьогорічний договір має такі застереження, які може використовувати американський промисл на те, щоб підвищити тарифи, або обмежувати ввіз деяких закордонних товарів, які могли б шкодити продукції, що є важлива для оборони країни. Президент не пропонував цих „протекціоністичних" поправок, але їх додали в Сенаті ті сенатори, які дбають про добрі умови для розвитку американського промислу. Білий Дім погодився на ці поправки Сенату, щоб уможливити ухвалення закону про продовження торговельного договору з закордоном.

Демократи поспішають з законопроєктом про старечі пенсії

Вашингтон. — Демократична більшість в Конгресі не зважає на протести уряду президента Айзенгавера і поспішає з своїм законопроєктом про поліпшення старечих пенсій. В справі цього демократичного законопроєкту зайшли в Конгресі такі події. 1. Секретарка здоров'я, виховання і добробуту Овіта К. Гоббі зізнавала на Комісії Способів і Метод в Палаті Репрезентантів і заявила, що демократичний законопроєкт про поліпшення старечих пенсій має добрі пропозиції, але його треба докладно перестудіювати під час публічних переслухань. 2. Президент Айзенгавер прихильно висловився про зміну закону про старечі пенсії, але також заявився за тим, щоб відбулися в цій справі публічні переслухання. 3. Але Комісія Способів і Метод більшістю 15-ох до 10-ох голосів відкинула республіканський внесок про публічні переслухання і вирішила на закритій сесії полагодити цей законопроєкт, щоб приспішити його ухвалення. Комісія негайно починає дискусію над цим законопроєктом. Згідно з цим законопроєктом жінки діставали б старечі пенсії вже після скінчення 62-го року життя — жінки робітниці, або жінки робітників, що мають право до соціяльного забезпечення та вдови по робітниках. Зовсім нездібні до праці робітники користали б з старечої пенсії незалежно від віку, зараз після ствердження їхньої нездібности до праці.

Будівельний промисл осягне рекорд цього року в будуванні нових домів

Вашингтон. — Департаменти торгівлі і праці видали спільний звіт про стан будівельного промислу цього року, в якому стверджують, що цього року будівельний промисл збудує нових домів на рекордову суму 41,800,000,000 долярів. Ця сума буде принаймні на 11 відсотків більша в порівнянні з минулим 1954 роком. „Є всі вигляди на те, говориться в цьому звіті, що приватне і публічне будівництво в цьому році дійде до найбільшого числа збудованих нових домів.

В АМЕРИЦІ

● В червні місяці в ЗДА звичайно відбувається найбільше весіль, але цього року число весіль не буде найбільше: впродовж кількох років воно постійно зменшується, і так триватиме аж до 1960 року. Причина цього явища полягає в тому, що під час економічної депресії, 25 років тому, народжувалося менше дітей. Найбільше подруж заключено в 1946 році — 2,291,000, а в попередньому, 1954 році число нових подруж становило 1,484,000.

● Американський Конгрес ухвалив асиґнувати 30,000 долярів, щоб 14 конґресменів і сенаторів змогли взяти участь в першій парляментарній конференції держав НАТО, яка відбудеться в Парижі у місяці липні.

● Головний суддя Найвищого Суду ЗДА Ірл Воррен відлетів з дружиною на свої „перші впродовж 30-ти років вакації". Він плянує відвідати Швецію, Фінляндію, Норвегію, Люксембурґ, Бельгію, Західню Німеччину та Австрію, а також хоче побувати в околицях Північного бігуна під час літнього „сонцестояння", коли там ясно навіть о 12 годині вночі.

● Президент Айзенгавер просить Сенат затвердити номінацію генерала Метью Б. Ріджвея чотиризірковим генералом. Він має тепер ранґу повного генерала, але тільки під час виконування служби на пості шефа штабу армії. Це підвищення не матиме впливу на висоту його емеритури, яка становитиме 9,687 долярів річно.

● Бувший президент Гаррі Труман заявив, що збірка фондів на будову бібліотеки його імени добігає кінця. Досі зібрано 1,200,000 долярів, а всього треба 1,750,000.

ДЕЛЕҐАЦІЯ УКК У САН ФРАНСІСКО ПРОДОВЖУЄ СВОЮ АКТИВНІСТЬ

ПРЕДСТАВНИК ДЕЛЕҐАЦІЇ НА ЗБОРАХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПРИ ОН: ПОШИРЕННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ МАТЕРІЯЛІВ; ШИРОКИЙ ВІДГОМІН ПІКЕТУВАННЯ БУДИНКУ СЕСІЇ ОН

Сан Франсіско, 22 червня. (Телефоном). — Спеціяльна Делеґація Українського Конґресового Комітету, створена з представників місцевих відділів УККомітету та очолювана проф. Лукачем, продовжує тут свою інтенсивну інформаційну акцію в справі поневоленої України та її визвольних змагань, користаючи з приявности великої кількости американських і чужих делеґацій та представників преси на ювілейній сесії ОН. Вчора секретаріят Делеґації передав делеґаціям поодиноких країн та представникам преси дальші повідомлення і вияснення в справі України. Рівночасно представник Делеґації взяв участь в окремому зібранні представників неурядових організацій при Об'єднаних Націях, використавши цю нагоду для поінформування приявних про теперішнє положення українського народу та його прагнення і боротьбу.

Тим часом, велика українська демонстрація, влаштована місцевою українською громадою з нагоди відкриття ювілейної сесії ОН минулого понеділка, мала найширший відгомін в місцевій пресі, радіо та телевізії. Як уже інформовано, українці пікетували будинок Опери, де відбувається сесія ОН, а спеціяльний автомобіль з українськими визвольними гаслами кружляв вулицями міста. З нагоди пікетування роздавано відповідну інформаційну літературу. Вже того самого і наступного дня в місцевій американській пресі та в радіових і телевізійних програмах ця українська акція мала широкий відгомін. Наступного дня, 21-го червня, місцевий щоденник „Сан Франсіско Екземінер", подав про цю акцію відповідну вістку та велику світлину, даючи інформації заголовок: „Українці демонструють за визволення і незалежність своєї Батьківщини."

АМЕРИКАНСЬКІ КОНҐРЕСМЕНИ ПОЧАЛИ АКЦІЮ В СПРАВІ ВИЗНАННЯ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ АҐРЕСОРОМ

Вашингтон. — Реґулямінова комісія Палати Репрезентантів ЗДА розглядає проєкт шістьох окремих резолюцій, що їх внесли конґресмени Томас Дж. Додд, Рей Дж. Медден, Алвін М. Вентлі, Петрик Дж. Гіллінґс, Тадей М. Махровіч та Майкел А. Фіґен. Їх резолюції вимагають від державного секретаря ЗДА передати звідомлення комісії Керстена про совєтське народовбивство й аґресію всім членам Об'єднаних Націй, сформулувати окрему резолюцію на терені ОН, яка б визнала Совєтський Союз аґресором, і доручити представникові ЗДА внести в цій справі відповідну резолюцію на Генеральне Зібрання ОН. Резолюції шістьох конґресменів були вже розглядані конґресовою комісією закордонних справ і після розгляду реґуляміновою комісією їх мав би прийняти пленум Конґресу. Прийняття цих резолюцій булоб водночас дорученням Конґресу для державного секретаря ЗДА повести відповідну акцію на терені ОН. Резолюції опрацьовані на підставі матеріялів комісії Керстена, яка переслухала в справі совєтської аґресії понад 330 осіб і зібрала коло 1,500 документів. З цією комісією, як відомо, тісно співпрацював і допомагав їй у збірці матеріялів та переведенні слідства наш УК-Комітет. Резолюція має в Конґресі своїх противників, але її підтримують м. ін. голова реґулямінової комісії конґр. Ричардс і голова комісії закордонних справ Джордж.

Сенатська комісія відкинула внесок МекКарті про обговорення справи сателітів

Вашингтон. — Сенатська Комісія Закордонних Справ одноголосно відкинула внесок сенатора Джозефа МекКарті, який домагався, щоб Сенат зобов'язав президента Айзенгавера, що він не погодиться на жадні переговори з СССР, поки Совєти не запевнять, що на цій конференції обговорюватимуть справу сателітних держав. Комісія відкинула внесок МекКарті всіма 14 голосами. Державний підсекретар Герберт Гувер, молодший, заявив, що прийняття резолюції сенатора МекКарті могло б пошкодити заплянований зустрічі Великої Чвірки, і тому треба відкинути резолюцію сенатора з Висконсіну.

● Комітет для відзначення 10-річчя Об'єднаних Націй має клопіт, бо не знає, як розділити 600 місць, які залишилися для публіки. Опера в Сан Франсіско має 3,285 місць, а тисячі осіб хотіли б бути присутні на цій урочистості.

ЖИВОМУ ЧЕРЧИЛЕВІ ПОСТАВИЛИ СТАТУЮ

У Лондоні трапився досить рідкісний у демократичних країнах випадок, як управління міста рішило збудувати статую Винстонові Черчилеві ще за його життя. Це ствердив і сам Черчел з нагоди відкриття статуї, висловлюючи надію, що не станеться вже нічого такого, що заставило б управу міста цю статую збурити. Статую виготовив з бронзу юґославський різьбар Оскар Немон і вона приміщена в лондонській Ґілдгол.

Англійський міністер бачить „прояснення хмар"

Сан Франсіско. — У другому дні ювілейної сесії Об'єднаних Націй в Сан Франсіско промовляв першим англійський міністер закордонних справ МекМіллен, який на вступі пригадав, що 10 років тому при засновинах Об'єднаних Націй були приявні теперішній англійський прем'єр Антоні Іден й теперішній лідер опозиції в англійському парляменті, Клемент Етлі, обидва тодішні члени уряду Винстона Черчила. Підкресливши наскрізь позитивне становище Англії до установи ОН, МекМіллен формулював свої передбачення щодо розвитку міжнародних подій дуже обережно, звернувши увагу на невдачу Об'єднаних Націй оминути в останніх роках льокальні війни, загрози для загального миру, спроби підривних дій та одну явну воєнну аґресію (Корейська війна). МекМіллен підкреслив найбільшу слабість Об'єднаних Націй, що вони не мають власної збройної сили, а є здані тільки на збройні сили своїх членів в оберіганні миру, в першу черґу — великих держав, які власне попали були у взаємний конфлікт негайно після закінчення війни. Все ж, МекМіллен, нав'язуючи до блакитного неба Каліфорнії, висловив переконання, що й на міжнародному овиді „прояснились дещо хмари". Крім представника Англії, промовляли в тому самому дні ще бельґійський міністер Спаак, а також репрезентанти Пакістану, Нової Зеляндії, Ізраїлю і Сирії.

Булґанін і Неру обмінюються взаємними похвалами

Москва. — На великому мітінґу, на якому було коло 50,000 осіб, уладженому у честь індійського прем'єра Неру напередодні його виїзду з Москви, з довгими промовами виступили Неру й совєтський прем'єр Булґанін. Обидва вони славили взаємно Совєтський Союз і Індію та приязнь тих обох держав (в термінології Булґаніна і Неру — „совєтського народу" й індійського народу). Неру покликався м. і. на Леніна, який, мовляв, був взором для індійців в їх боротьбі за волю, дармащо та боротьба велася іншими методами й індійці не дуже добре розуміли та й по нинішній день розуміють істоту большевицької революції. Булґанін зі свого боку впевнив, що СССР — це „миролюбна країна".

З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ

НОВІ ВИРОКИ СМЕРТИ В СССР

Москва. — „Комсомольская Правда" з 20 травня ц. р. вміщує повідомлення Комітету Державної Безпеки про арештування трьох осіб, обвинувачених у шпигунстві на користь Туреччини. Під час арештування у них нібито знайдено зброю чужоземного походження, ампулі з отрутою та різний шпигунський виряд, — радіовисильню американського виробу, шифри та коди для зв'язку з турецьким розвідувальним центром. Як сказано в цьому повідомленні, один із затриманих, Аміт Ізмайлов, кримський татарин, перебуваючи в совєтській армії, 1948 р. був вивезений до Туреччини, де пройшов спеціяльний шпигунський вишкіл, а потім під виглядом рибалки прибув до Криму, щоб виконувати завдання турецької розвідки. Два інші заарештовані — Орудж Зейналов (він же Султан Януз) і Катіб Асланов (він же Сзган Катіб) — турецькі громадяни, пройшовши курс шпигунства, були перевезені до Криму з дорученням збирати відомості про найголовніші промислові підприємства, військові частини та інші воєнні об'єкти. „Судові органи СССР винесли всім трьом присуд смерти. Вирок уже виконано". Цей судовий процес проти „турецьких шпигунів" є мабуть підготовою до черговоі нагінки проти решток татарського населення в Криму.

ІСПИТИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

Дня 20 травня у десятиклясників середніх шкіл України закінчилися клясні заняття. 25 травня 250,000 хлопців і дівчат приступили до іспитів на атестат зрілости. Коло 3,500,000 школярів України складали перехідні і випускні іспити. Почалися іспити: в 10-ох клясах — 25 травня, а кляси від 4-ої до 9-ої — 1 червня.

35-РІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТИ ПАНАСА МИРНОГО

Цього року минуло 35 років з дня смерти видатного українського письменника Панаса Мирного, автора популярних творів „Хіба ревуть воли, як ясла повні", „Повія", „Лихі люди", „Лихо давнє й сьогочасне", „Лимерівна", „Згуба" та ін. З нагоди ювілею імям Панаса Мирного, як подає „Літературна Газета", названо вулицю в Полтаві, де міститься музей письменника, середні школи в Полтаві і Миргороді, дитячу бібліотеку і деякі культурно - освітні установи. На кіноекранах України демонструється кінофільм „Лимерівна", випущений українською студією мистецьких фільмів за однойменною п'єсою Панаса Мирного.

ДЕЛЕҐАЦІЯ УССР НА КОНФЕРЕНЦІЮ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Для участи в 38-й сесії генеральної конференції просовєтської Міжнародної Організації Праці, а власне для пропаґування ідеї „співіснування" виїхала до Женеви делеґація УССР. Делеґація виїхала в складі: А. Селіванов — заступник голови Державного Пляну УССР, Н. Войтов — заступник міністра соціяльного забезпечення УССР, „представник трудящих" Н. Жданов — секретар ради профспілок і С. Волик — директор одного з київських заводів.

НОВИЙ ДВІРЕЦЬ У КИЄВІ

У Києві пущено в експлюатацію новий приміський двірець, побудований за проєктом архітекта А. Добровольського. Для пасажирів відкрито 20 білетних кас і влаштовано „кімнату матері і дитини". Про цей „великий осяг" — відбудову зруйнованої ще під час війни приміської стації — московська „Правда" вмістила окреме повідомлення.

КОНФЕРЕНЦІЯ ОФТАЛЬМОЛОГІВ В ОДЕСІ

28 травня закінчилась в Одесі наукова конференція Українського експериментального інституту очних хвороб ім. В. П. Філатова і Медичного інституту ім. Н. І. Пірогова. Конференція була присвячена 80-річчю з дня народження видатного фахівця очних недуг, проф. В. Філатова. Як повідомляє „Правда", в конференції взяли участь науковці і лікарі Москви, Ленінграду, Китаю, Польщі, Румунії, Східньої Німеччини, Монголії і В'єтнаму.

МОЛОТОВ ПРОПОНУЄ УГОДУ ЩОДО ДОПУЩЕННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО ОН

ЗАХІДНІ МІНІСТРИ Й МОЛОТОВ ВІДБУЛИ НАРАДУ В СПРАВІ КОНФЕРЕНЦІЇ 4-х ГОЛІВ ВЕЛИКОДЕРЖАВ

Сан Франсіско. — Совєтський міністер закордонних справ висловив, за посередництвом ближче неназваної третьої держави, пропозицію, щоб між СССР і західніми альянтами зробити „угоду" щодо допущення 6-ох нових членів до Об'єднаних Націй: Італії, Фінляндії і Австрії та трьох сателітних держав — Мадярщини, Болгарії і Румунії. Молотов умотивував своє внесення, що, мовляв, ніхто з ворожих з другої світової війни держав не може стати членом ОН, поки не має мирового договору з усіми державами. У практиці це значило б, що Совєський Союз надалі є проти допущення до Об'єднаних Націй Японії, з якою він, СССР, ще досі не підписав мирового договору й формально знаходиться з Японією все ще у „стані війни". СССР заклав був „вето" проти допущення Фінляндії і Італії до ОН, що їх величезна більшість членів ОН давно хоче прийняти туди, — а у відплату за совєтське „вето" західні альянти спротивились були прийняти до ОН сателітні держави, з яких до ОН належать тільки Польща й Чехословаччина. Совєти давно стосували на терені Об'єднаних Націй тактику „замінного торгу" у справі прийняття нових членів, коли — навпаки — західні альянти стояли на становищі, що кожний випадок треба треба розглядати індивідуально. Тому — зауважують часописи — невідомо, чи московська пропозиція стрінеться з прихильним прийняттям у західніх держав.

Тим часом, три західні міністри закордонних справ відбули вніч з понеділка 20 на вівторок 21 червня ц. р. довгу нараду з Молотовим у справі конференції 4-х голів великодержав, що має розпочатись 18 липня ц. р. у Женеві. Ця нарада була ведена за спільною вечерою, в якій загалом взяло участь 28 осіб — 4 міністри закордонних справ і їх найближчі співробітники. Розмови велися без якогось денного порядку й несистематично, а також без якогось денного порядку будь-яких постанов. Проте, як зазначають часописні вістки, між трьома західніми міністрами закордонних справ і Молотовим єдиною справою, щодо якої виявились поважніші різниці думок, був час тривання конференції 4-х голів держав. Західні міністри настоювали, щоб конференція не тривала довше 4-6 днів, а Молотов хотів, щоб не ставити ніяких обмежень щодо часу.

В Італії настала криза уряду

Рим. — Провід італійської партії християнських демократів відмовився підтримати надалі прем'єра Маріо Шельбу, вважаючи, що його програма не всилі об'єднати надалі теперішню центро-праву партійну коаліцію, на якій спирається уряд. Це рішення партійної верхівки передав Шельбі партійний секретар Джіованні Фанфані, після чого Шельба скликав на середу засідання уряду, щоб дістати формальне уповноваження від його членів зголосити на руки президента держави збірну димісію. В італійському парляменті стоїть на денному порядку внесення скрайніх правих партій на недовір'я урядові Шельби. Коли раніш уряд з іншої причини подасться до димісії, то внесення на висловлення йому недовір'я у парляменті автоматично відпадає. Маріо Шельба — впевняють часописні коментатори — впав жертвою внутрішньо-партійних спорів і інтриґ, особливо ж боротьби поміж правим і лівим крилом партії. Партійний провід прийшов до переконання, що особа самого Шельби, поборювана однаково скрайніми лівими, як скрайніми правими членами християнсько - демократичної партії, радше розсварює як замирює членів партії і тому рішив посвятити його.

2 летуни втекли з літаком від комуністів до Кореї

Сеул. — Два корейські старшини летунства, зайняті в північно-корейському комуністичному летунстві, 24-річні капітан Лі Ун Йонґ і лейтенант Лі Ун Сунґ, зрештою зовсім не свояки, втекли на двоособовому винищувальному воєнному літаку від комуністів і висадились після двогодинного лету на летовищі під столицею Південної Кореї Сеулом. Тому, що вони обидва були членами старшинського корпусу в головній кватирі північно-корейської комуністичної армії, то — зауважують часописи — вони напевне привезли дуже поважні інформації про теперішні збройні сили, особливо летунські, північних корейців і китайців на Корейському фронті. Обидва заявили, що вони давно вже хотіли втекти, але не мали нагоди. Капітан Лі дістав совєтський летунський вишкіл турбомоторового пілота в летунській школі в Києві.

В СВІТІ

● На передмісті Гонґ Конґу, на прикордонному пункті з комуністичним Китаєм, від понеділка 20-го червня терпеливо чекає авто американського консуляту на трьох колишніх американських вояків, які при виміні полонених „вибрали неволю" і, обкинувши лайками американський уряд та демократичні установи ЗДА, залишились у комуністів, щоб тепер — вертатися додому. З армії дано їм „непочесне звільнення", отож вони вернуться, як цивільні люди. Два бельґійці, які мають вернутись разом з ними, здезертували були до комуністів і їм загрожує кара за дезерцію.

● В Остенді, надморському бельґійському місті, відбулася демонстрація католиків проти реформи шкільництва проведеної теперішнім соціялістичним урядом в Бельгії. Віля каварняного столика на вулиці сидів син соціялістичного прем'єра Ван Акера і спостерігав за демонстрацією. Хтось із демонстрантів пізнав сина прем'єра і враз з юрбою кинувся на нього. Поліція ледве вирятувала його з халепи. Один із демонстрантів активний діяч католицького руху, помер під час демонстрації на удар серця.

● Джозеф Морфі і Томас Матч, два члени зорганізованої американським Принстонським університетом альпіністичної експедиції, здобули шпиль Історналь (24,242 стопи) в горах Каракорум, в Гімалаях. Однак, входячи на гору Тіріч Мір (25,420 стіп), вони повідморожували собі руки, ноги й обличчя, і виправу перервано, а їх самих мусіли зносити вниз на ношах.

● У Москві, на прийнятті в Булґаніна, влаштованому в честь індійського прем'єра Неру, приявними були також патріярх Алексей, два православні митрополити й голова мусульманської Церкви в СССР. Цих православних духовників вислано також на бенкет до англійської амбасади, влаштований в день народин Єлисавети II. Совєтський уряд використовує тепер вірних собі совєтоправославних духовників для „доказування", що релігія має в СССР „повну свободу".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІРА БЕЗ ІЛЮЗІЙ

Президент Двайт Д. Айзенгавер у своєму виступі на відкритті ювілейної сесії Об'єднаних Націй в Сан Франсіско 20-го червня дав не тільки надзвичайно глибоку і влучну аналізу теперішнього положення в світі, але й дуже виразно та влучно вказав на шляхи і можливості виходу з цієї, здавалося б, безвиглядної ситуації. Виступ і твердження президента Айзенгавера — це саме та „віра без ілюзій", це відкриті очі на всі труднощі та небезпеки сьогоднішнього часу і рівночасно глибока віра й певність, що ситуація не є безвихідна і що всі труднощі та перешкоди можна перемогти при відповідних передумовах.

Як виглядає сьогодні міжнародне положення в оцінці президента Айзенгавера? Воно надзичайно складне і загрозливе. З одного боку людська геніяльність розкриває і опановує таємниці космосу, поборює непрохідні, здавалося б, перешкоди всесвіту, а з другого боку існують „залізні заслони" на нашій таки грішній пляпеті. Людство перемагає природні труднощі, знаходить ліки проти всіляких недуг, створює величезні можливості для свого духового розквіту та для свого добробуту, і рівночасно не може позбутися марива страшної руїни і смерти від видуманих та випродукованих ним самим засобів масового знищення.

Така є сьогодні ситуація, і щодо неї немає жадних ілюзій. Не має їх в першу чергу президент Айзенгавер, що все своє дотеперішнє життя був вояком. Він здає собі справу з того, що війни не можна виключити самим тільки страхом і засудом, бо є на світі вартості, за які варто і треба воювати, як і є зло, проти якого треба і варто боротись, не зважаючи на всі страхіття тієї боротьби. Тому то й висновок його простий і ясний: мир не є самоціллю, бо не може бути миру за всяку ціну. Головною проблемою теперішнього стривоженого світу є можливість здобути й закріпити найвищі вартості і усунути існуюче зло, не вдаючись до того останнього засобу, яким є війна.

Чи існує така можливість і чи оправдана така віра без ілюзій? Президент дав на це цілком виразну і ствердливу відповідь. Ця можливість лежить у поширенні меж волі, у поглибленні респекту та пошанівку до невід'ємних, бо даних Богом прав одиниць і спільнот, коротко — ця можливість лежить у здійсненні принципів хартії Об'єднаних Націй. Тим то президент Айзенгавер, маючи висловлену окремою резолюцією підтримку Конґресу ЗДА та промовляючи в імені очолюваного Америкою вільного світу, прирікав льояльність Об'єднаним Націям та принципам їх чартеру.

Президент Айзенгавер не називав Совєтського Союзу на ім'я, але з його промови виходило виразно, що саме совєтські диктатори і вся совєтська рабовласницька система стоять на перешкоді до здійснення цих задушевних мрій людського роду.

В результаті Президент ЗДА закликав до „нового роду миру", бо й нові обставини та нові потреби існують у світі. Він цитував слова Линколна про те, що „догми спокійного минулого не відповідають бурхливому теперішньому". Нові обставини і нова дійсність вимагають нових думок і нових діл. Проблема миру нині — це вже не тільки мовчанка гармат, це в першу чергу проблема „величного способу життя", коли атом буде слугою людства, а не його вбивником. Це має бути мир з волею і справедливістю для всіх, з новими обріями духового та технічного розвитку і з новою суспільністю, вільною від усякого страху. Існування Об'єднаних Націй та їх чартер скріплюють віру в можливість такого нового миру, а десятирічний досвід праці ОН відкидає всі ілюзії щодо труднощів досягнення тієї мети.

Все це разом ставить теперішнє змагання людства на ідеалістичну, але рівночасно і реальну базу. З вірою та в надії на мир, кожна вільна країна — твердив Президент — мусить у першу чергу подбати про свою власну оборону і єднатись у цій цілі з іншими волелюбними народами. „Зустріч на вершинах" у Женеві може практично започаткувати таке змагання до „нового роду миру", базованому тільки на волі і справедливості для всіх.

За годину перед виступом президента Айзенгавера вулицями Сан Франсіско їздило авто, а перед будинком Опери, де відбувається ювілейна сесія, ходили українці з транспарентами: „Воля Україні! Геть з тиранією Москви!" Здійснення цих кличів є одною з головних передумов для досягнення того нового миру, про який говорив Президент. І це є наша віра без ілюзій.

„ДОНБАС — ТЕЖ ЦІЛИНА"

В Україні відбувається нова кампанія — заганяють молодь на роботу в Донбас. Ініціятиву до цього згону проявила буцімто сама молодь: 500 київських комсомольців звернулися з закликом до молоді всієї України — „забезпечити батьківщину вугіллям!" Отже, нова кремлівська акція мала б поширюватися виключно на українську молодь.

У цьому заклику, опублікованому 13 травня ц. р. під заголовком „В Донбас, на шахти, молоді патріоти!" — пригадується про „славні традиції Всесоюзної Кочегарки, про завдання розбудови важкої індустрії, про те, що „вугілля — це хліб, сало, черевики" і інші товари першої потреби. Крім того, в заклику говориться, що в Донбасі бракує шахтарських кадрів: забійників, прохідників, наваловідбійників, кріпильників, машиністів, техніків — одним словом, бракує робітників усіх шахтярських професій. До речі, про прославлених колись „героїв праці" Стаханова, Кривоноса, Бусиґіна та інших в заклику не згадується ані словом, зате вихваляється нових „новаторів вугільної промисловости" — Василя Кучера, Юхима Стародубцева, Івана Пилипенка та ін. Ну, що ж, нові птахи — старі пісні...

Як то водиться при всіх подібних кампаніях, газети переповнені е н т у з і астичними заявами молодих робітників, в яких вони пишуть про своє бажання і навіть „вимагають", щоб їх вивезли негайно в Донбас. Пишуть з Києва, Львова, Харкова, Полтави, Ужгороду... Колгоспний активіст Федор Григор'єв сформулював усю цю „вугільну гарячку" кількома словами: „Партія каже „треба", комсомол відповідає „єсть!" Так само, як Григор'єв, говорила й та прислівна папуга, коли кіт витягав її з клітки: „Як їхати, то й їхати!"...

Навряд чи хто сумнівається в тому, що причиною вугільної кампанії є не бажання молоді, а потреби Кремлю і його економічної політики. Потвердження цьому далеко шукати не приходиться. 11-го червня в Дніпропетровську закінчилась нарада доменників України. На цій нараді обговорено доповіді: про резерви збільшення витопу чавуну на металургійних заводах, про забезпечення виробництва залізною, манґановою рудою, флюсами і коксом, про осяги совєтської технологічної науки тощо. Після тих доповідей почалося їх обговорення, і з того обговорення вийшло на яву, що „в минулому році державні пляни витопу чавуну не виконано, недодано десятки тисяч тонн металю, річний приріст металю нижчий як в середньому по країні і т. д. А відомо, що без вугілля нема чавуну, нема манґану, нема висококальорійного палива, не виконуються пляни залізниць, занепадає економіка держави.

Мобілізація робітників на Донбас — річ не нова. Переводили її большевики кількома наворотами, але після кожної такої мобілізації кадри шахтарів помалу розпорошувались — і знову приходила криза. Лише під час колективізації сільського господарства в 1930 році не бракувало в Донбасі робітної сили, бо тоді масово тікали розкуркулені селяни „під землю", на добровільну каторгу, де не питало в них НКВД документів і де могли вони бодай тичасово уникнути заслання на північ.

Якими причинами породжений брак робітної сили в Донбасі у цьому році?

Перша — масове звільнювання з полону німецьких воєннополонених, які від 1944 року були в Донбасі основною силою. Це вони — висококваліфіковані майстри, техніки, вибійники, машиністи відбудовували залиті водою шахти, запроваджували в них високу техніку вуглевидобутку і перевищували норми виробітку. Примусовий німецький робітник прикутий був до свого місця, він не міг бути „летуном" — покинути одну шахту й перейти до іншої. Це був абсолютний раб соціялістичної держави.

В 1955 році минає десять років після закінчення війни, коли то старанням репатріяційних комісій в Німеччині повернено на Україну мільйони „остарбайтерів". Як відомо, переважна більшість цих рабів Гітлера додому не вернулись, а дістали по 10 років примусової праці в концтаборах. Значну частину їх перевезли на Донбас для відбудови ушкодженої війною „Всесоюзної Кочегарки". Ось ці „остарбайтери" разом з воєннополоненими німцями і перенесли на собі весь тягар відбудови Донбасу. Десятилітня каторга для них має закінчитись в 1955 році. Сумнівне, щоб багато з них добровільно захотіли залишатися на каторзі.

Також, імовірно, мало б звільнити МҐБ загнаних у шахти на десятилітню каторгу тисячі тих нещасних людей, провиною яких було лише те, що вони під час останньої війни „залишались на окупованих німецько-гітлерівськими загарбниками територіях".

Згадані вище три групи, що становили основні шахтарські кадри і що тепер відпливають з Донбасу, — розкривають основну причину кризи вуглевидобутку.

Праця в шахті ніколи не приваблювала українського робітника й селянина. Під землю йшли працювати перед революцією бідняки, щоб, заробивши за сезон трохи грошей, знову вертатися на село. Або йшли зовсім безземельні пролетарі, для яких іншого виходу не було. В „підземельний рай", який створили в Донбасі большевики і який тепер совєтські п р о п а ґ андисти розписують, — ніхто не вірить.

Ось що писав про шахтарські селища розстріляний в НКВД український письменник Антоненко-Давидович: „Присадкуваті чорні будиночки з прибудовою маленької дровітні і літньої кухні. Ні садка, ні городу. Ось тобі брудна, душна халупа, де спи після шахти. Просто. Без сантиментів і прикрас. Тому, хто прийшов сюди з життя шукати останнього заробітку, не треба садків і квітів..." А так писав цей письменник про працю донбасівського шахтаря: „Яка праця, які умови можуть зрівнятися із твоїми, забойнику! Чорна людино, що даєш людству променисту електрику, шалений біг поїздів, потужну ходу пароплавів. Хто достойно спише твою роботу і твоє страшне життя, чорний Прометею? Безсиле ще моє перо розповісти про тебе, забойнику. Мої руки і голова схиляються перед твоєю добровільною каторгою. Що може зрівнятись із цією жахливою мукою десь глибоко під землею, серед вічної тьми і могильної тиші! Якась справді чорна квінтесенція людських злиднів. І тоді розумієш, що поки ти не спускався в шахту, ти не знав половини життя..." І так писав він про вихід шахтарів після праці на поверхню землі: „Чорне, чорніше від негритянського, обличчя, вкрите цупким шаром вугільного пороху, і тільки світять очі. Очі можуть плакати, в очах людини блищить гнів, і радість, і обурення, і сміх, бо поки очі живі, їх не здолає навіть вугілля. Не лиця, а страшні машкари з живими людськими очима! Стомленою ходою, зігнувшись, вони йдуть додому. Мерщій би вмитись і спати..."

Цей репортаж підсовєтського письменника про Донбас свого часу перейшов совєтську цензуру і вийшов окремою книжкою.

Але кореспондент „Радянської України", описуючи в червні цього року виїзд групи молодих робітників на шахти Донбасу, патетично вигукує: „Вони їдуть з путьовками комсомолу, натхненні, завзяті, як їхали в минулому році їхні товариші на цілину. Старий і вічно юний Донбас — теж цілина... Непривітною здасться донецька земля тільки „летунам", які ганяються за карбованцем, але як рідних синів зустріне наш Донбас тих, хто працюватиме сумлінно з комсомольським вогником..."

До речі, про цілину. З цифер, що їх подає совєтська преса, виходить, що в минулому році 70 тисяч „натхненних" комсомольців з цілинних земель повтікали. „Комсомольская Правда" нарікає на те, що багатьох новосельців у Казахстані „приходиться розшукувати з допомогою міліції, а деяких навіть розшукати неможливо". І недарма ж із заплянованих до вивозу на цілинні землі 135 тисяч совєтський уряд змушений був „зняти" 30 тисяч, і то в найгарячішу пору сівби.

„Освоювання" цілинних та перелогових земель і витягання Донбасу з катастрофічного прориву — все це страшним тягарем лягає на плечі української молоді, пересічний вік якої під час останньої війни становив 10-15 років. Ця молодь саме тепер входить у трудове життя і пізнає комуністичний режим віч-на-віч, в усій його лицемірній, брехливій і жорстокій суті.

В. С-ко

Зенон Стефанів

ЧИ ЕТЛІ ВОЮВАВ В КОМУНІСТИЧНІЙ БРИҐАДІ?

Журналістична праця — надзвичайно відповідальна. Вона тісно в'яжеться з обов'язком подавати вірну інформацію. Подавання в газеті вісток, зачерпнених з неправіреного і фальшивого джерела, приносить шкоду читачеві, даючи йому невірний образ, та розминається з основною місією часопису. На жаль, українські газети часто легковажать собі її і не перевіряють як слід одержуваних інформацій.

Недавно вичитали ми в одній американсько-українській газеті, у статті про Еспанію, підписаній ініціялами Б. С., дослівно таке: „Не треба забувати, що попередній соціялістичний англійський прем'єр Клемент Етлі брав участь як майор у міжнародних бриґадах під час громадянської війни в Еспанії по тому самому боці, по якому воювала вся комуністична банда, а між ними також ґенерал Вальтер (Сверчевскі), зліквідований роками пізніше нашими упістами". Кілька днів пізніше той самий часопис, подавши новинку про вибори в Англії, повторив ще раз, що Етлі служив в міжнародній комуністичній бриґаді в Еспанії.

Ця інформація з ґрунту фальшива. Про життєпис і політичну кар'єру Клемента Етлі можна дізнатися з кожного кращого англомовного енциклопедичного довідника. В рр. 1914-18 він був учасником першої світової війни в ступні майора артилерії на протинімецькому фронті. В 1917 р. ранений в англійському експедиційному корпусі на европейському континенті в ліву ногу, і досі шкутильгає, маючи коротшу ногу. В рр. 1935-40 був лідером опозиції в англійському парляменті. В Англії — це не тільки велика почесть, але й високе державне становище, бо лідер „Гіс (Гер) Меджестіс Опозишен" дістає державну платню і займає, як речник публічної опінії, рівнорядне становище з прем'єром, отже з його голосом обов'язаний рахуватися і прем'єр і суверен держави. Громадянська війна в Еспанії відбувалась в рр. 1936-39, отже в часі, коли Клемент Етлі займав те одне з найвищих становищ в Англії, якої уряд заявив був тоді політику невмішування у внутрішні справи Еспанії.

Очевидно, що з поглядами і нинішньою політичною діяльністю Клемента Ричарда Етлі можна не погоджуватись. Але чому записувати його до активних комуністів з міжнародних бриґад, які боролись під час громадянської війни в Еспанії, коли лідер англійської Лейбур Партії з своїм соціялізмом є таки дуже далекий від міжнародного комунізму, а як англійський державний муж — він ніколи особисто активно не анґажувався б по стороні скрайньої еспанської лівиці? Колишній професор университету, економіст, віце-прем'єр у воєнному уряді Черчила, прем'єр після виборів в липні 1945 р. і голова на конференції прем'єрів Коммонвелту в січні 1951 року, тепер 72-річний англійський державний діяч напевне не буде процесуватися з автором тієї згадки в українській газеті. Але недобре, щоб українські читачі діставали такі невірні інформації, навіть про тих чужинецьких діячів, що їх світогляд може не подобатися нашим людям.

Лев Шанковський

ПЛЯН ГЕНЕРАЛА САРНОФФА

(3)

Погляди російських еміґрантів, у роді Алексінского, чи Федотова не є відокремлені. Останньо появилося багато спогадів колишніх в'язнів совєтських концтаборів. Ці в'язні (Ґерлянд, Шольмер, Нобел й інші) стверджують, що в совєтських концтаборах існують теж групи російського протилежного резистансу. Німецький лікар — д-р Шольмер подає в своїх спогадах п. н. „Воркута" навіть цілу програму російської групи резистансу. Ця програма цілком виразно підкреслює право народів СССР на створення своїх власних держав. Російські патріоти, які в совєтських концтаборах ведуть боротьбу проти власного імперіялістичного режиму разом з групами резистансу поневолених народів, виразно кажуть, що вони борються також за волю для поневолених народів. Вони не бажають нікого поневолювати і цього не можна вважати ніяким обманом у роді ленінського „самоопределения вплоть до отделения", бо люди, що ці гасла проголошують, ідуть на певну смерть за свої ідеали, як це було під час відомого страйку у Воркуті. До речі, зізнання д-ра Шольмера цілком підтверджуються досвідом наших підпільників, які організували підпілля в Південній Україні, зокрема в Донбасі, під час минулої війни. У склад зорганізованого підпілля входило тоді багато місцевих росіян. У серпні 1943 року, перед евакуацією, ґештапо заарештувало 30 росіян, які належали до одного підпільного куща, що друкував самостійницьку підпільну літературу в старій шахті й розповсюджував її по Донбасі. В Горлівці підпільниці-росіянки допомагали підпільникові „Остапові" до втечі з тюремної лікарні. Знов же, в іншому місті в Донбасі, „районовим ОУН" була росіянка сл. п. Серафіма П. Кутєва. Всі вони не тільки визнавали право України на самостійне життя, але й самі були українськими самостійниками. Старий революційний діяч Алексінскій і його співробітники можуть бути вдоволені, що їх погляди більше визнаються широкими російськими народними масами, як погляди еміґраційних російських імперіялістів, які в країні, що перша скинула з себе чужоземне колоніяльне армо в історії, прагнуть за всяку ціну пропаґувати російський колоніялізм найгіршого сорту, як якесь модерне „табу", що його ніяким чином порушити не можна.

III

У пляні ген. Сарноффа немає найменшої згадки про Україну, про її національно-визвольну боротьбу, про її організований і діючий протимосковський резистанс. Ген. Сарнофф пише, що завданням „повної" „холодної війни" буде підтримувати організований резистанс у країнах поза „залізною завісою", а навіть координувати дії окремих груп національних резистансів, які про себе взаємно нічого не знають. Резистанси такі, на думку ген. Сарноффа, існують в Польщі, Мадярщині, балтійських країнах, Китаю, Альбанії й інших обширах. Про український організований резистанс ген. Сарнофф не згадує, дармащо його дії викликали були широке заінтересування в світі. Звичайно, недоцінювання ген. Сарноффом українського резистансу не покривається з поглядами інших американців, як, напр., проф. Джеймс Бирнґем, що написав дві книжки про речі, які тепер обговорюються в пляні ген. Сарноффа, а також деяких поінформованих американських журналістів, як наприклад, Ансельм Тальберт, що нещодавно в двох статтях, поміщених в „Ню Йорк Геральд Трібюн", на нашу думку, вірно схопив значення українського резистансу й підкреслив, „що совєтські труднощі в Україні в значній мірі можна приписати її тихій, але завзятій боротьбі. Подібні погляди, на сторінках „Ню Йорк Ворлд Телеґрам енд Сан", висловив дещо давніше Джін Фішер. Щобільше, навіть земляк ген. Сарноффа — п. Юджин Лайонс (обидва вони походять з Узлян, Мінської губернії і мабуть, родичі, бо матері ген. Сарноффа і п. Лайонса були з дому Прівін), якого ніяк не можна підозрівати в українофільських симпатіях, засвідчив у своїй книзі: „Наші таємні союзники" (ст. 232), що цей резистанс існує, „хоча може не в тих розмірах, про які кажуть його представники за кордоном". До п. Лайонса — першого голови СОНР'у — не маємо сантименту, не за те, що він уважає, що віддання України українцям було б рівнозначне з відданням Америки індіянам (ст. 317), але за те, що він, перебуваючи в роки голоду 1932-33 в Україні, напевно бачив на вулицях міст українські трупи й не подав навіть найменшу вістку світові про цю трагедію українського народу. Щобільше, він пише, що в тому часі він був у Києві, Харкові, Одесі і т. д. і вільно говорив з багатьома українцями, але ніхто йому не казав, що хоче самостійної України (ст. 322-23). Це вже вважаємо таки за цинізм. Звичайно, тої самої мірки не можна стосувати до ген. Сарноффа за те тільки, що він промовчує українську проблему в своєму пляні.

Проте, промовчання української проблеми, промовчання української національно-визвольної боротьби вважаємо великою недостачею пляну ген. Сарноффа. Ніякий американський пляновик посиленої холодної війни не може не враховувати цієї боротьби 45-мільйонового народу, яка ведеться проти спільного ворога на територіях, що мають особливе стратеґічне й економічне значення. Невраховування боротьби багатомільйонового народу, що ведеться, мабуть, на найбільш невральгічному місці багатомільйонової імперії, мусить призвести до значного поменшення шанс осягнення „тотальної" перемоги, про яку думає автор.

Твердити, що Україна це частина Росії, що український нарід — це один з „російських народів" (про Україну в пляні немає ні слова, але є про Росію й про „російські народи"), це вже більше навіть як непередрішенська політика АКВБ. Це власне „передрішенська" політика, що Україна має входити в склад „вільної" Росії.. Такої „визвольної політики" український народ не прийме і партнером у посиленій холодній війні не буде. Доцінюючи стратеґічне, політичне й економічне значення України, знаючи самостійницькі праґнення українського народу, Кремль постійно йде на уступки українському народові. „Передрішенська" політика пляну ген. Сарноффа кидає 45-мільйоновий український народ в обійми Кремлю. Які ж це перспективи?

Перш за все, це перспективи дальшого поневолення російським колоніялізмом. Коли пляновики посиленої холод-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Осип Копач

В НІМЕЦЬКІЙ ТЮРМІ І КОНЦТАБОРІ

(1)

Важко переконати людину у чомусь дивному — незвичайному. Тож і наша пословиця каже, що „не повірить, поки не змірить". Така ж гдача й у мене. Сам перейшов я різні звірства у польських таборах та в тюрмі у Вісничі, одначе, коли моя донька принесла мені вістку в 1942 р., що німці масово мордують жидів та спалюють у крематоріях, а з їхнього попелу виробляють мило, то я прийняв це з недовірям, просто як брехню.

Чому? Бо у нас постійно вихваляли Захід, як високо-культурний і я цьому вірив. Коли ж я з часом переконався про німецькі звірства, я став їм докоряти — забувши, що за правду б'ють — і так я знайшовся у тюрмі в Кракові. Зараз другої ночі почули ми там, сидячи в камері, скоре і сильне биття на коридорі, немов у ґумовий бальон і глухий стогін битого. Це всіх нас насторожило і пригнобило. Незабаром відчинилися двері і до нас віпхнули людину; в темноті тяжко було бачити її вигляд. Чоловік той, нічого на наші запити не відповідав, лише стогнав і безупину плакав „Вандзю, Вандзю..." Ранком виявилося, що він має дуже опухле обличчя і в передрамені кулю з пострілу. Він ішов підпитий з ресторану, до нього стріляли, а „Вандзя" називається його жінка. Коли до камери прийшов ґестапівець на оглядини, йому сказали, що є хворий в'язень і має кулю в тілі. Він казав показати ту руку і почав знову бити нещасного, по опухлому обличчі, аж поки той не впав на долівку. Так я був з ним ще чотири дні, рука йому синіла і ніхто тим не займався.

Іншої ночі кинули до нашої камери молодого чоловіка; дуже порядно одягненого в чорне, мав золотий годинник і такі ж перстені на пальцях, але без пальта і без капелюха: а був це вже листопад 1942 р. Цей „новик", увійшовши до камери, кинувся по середині на долівку і тяжко ридаючи, почав битися, немов у пропасниці. Було ще світло у камері і всі ми старалися як мога заспокоїти його.

Трохи згодом, він став нам оповідати таке: „Я є активний поручник польського війська і нині я приїхав до Кракова з Варшави. Запросила мене до себе жінка польського полковника, буцім у дуже важливій справі" (подав її прізвище й адресу, але я сьогодні вже не пам'ятаю). „Коли я увійшов до неї, бачу велике, гарно умебльоване мешкання, добре огріте і дорослий син дома!.. Це стало мені відразу підозрілим. По привітанні, пані полковникова вказала мені сусідню кімнату, а сама взяла за телефон. Почув я кінцеві її слова „сст, сст", і це все мене дуже занепокоїло. Не минуло кілька хвилин, чую — хтось увійшов і запит — „де він є?"... Я кинувся до вікна, бачу, я на другому поверсі і рівночасно за собою наказ: „руки в гору!" Скували мене ґестапівці і ось, я тут. Я знаю, що я вже мушу згинути і не тому я й побиваюся, ані за підлоту пані полковникової. Лише невимовно жаль мені моєї жінки і малої донечки, а ще більше того, що я не послухав моєї жінки. Вона ж бо все це прочувала. Вона з гірким риданням просила мене не їхати; прощала мене, немов на смерть, а я потішав її, що це ж знайома ця пані і що це жінка нашого полковника, тож я за два дні вернуся"...

Рано, його нещасного від нас забрали і він вже не вернувся.

Багато в'язнів німці ліквідували на московський лад у підвалах тюрми. У пивницях тієї великої тюрми в Кракові, званої „Монтелюпі", є чимало казамат і як нас вели туди відвошивлювати одяг, двері однієї камери були відхилені і я там бачив трупи.

Одного дня згуртували нас 90 осіб, в одній більшій кімнаті, де був присутній і комісар польської поліції.

Викликали з позадверей, кілько є фольксдойчів та скільки українців. Чому та нащо, то я не знаю й досі; бо у протоколах, я завжди подавав себе як українця. На такі запити, я одинокий зголошувався, як українець, хоч як я пізніше бачив, було ще восьмох, але краківських мешканців, робітників.

Ранком запакували нас по 46 осіб до двох, дуже щільно закритих возів і ми спинилися перед брамою табору в Осьвєнцімі, званого німцями „Авшвіц". З нами їхали дві селянські дівчини. Одна з них ще в тюрмі, цілими днями, на ввесь голос плакала і кликала: мамцю моя, мамцю! Її били за те та нічого не помагало.

Табор великий, обведений високо двома рядами колючих дротів з електричним струмом, а у більших відступах, високі вежі для вартових з рефлекторами. Над брамою надпис, що праця робить людину вільною... Нас завели під прийомний барак, а що не було ще тих урядовців, ми ждали в рядах поміж бараками. Нас наглядав один з в'язнів. Сіяло снігом, був невеликий мороз і вітер, тож він і всі ми добре змерзали. Тоді він казав нам бігати навколо по площі.

По тій біганині, бачимо, з одного бараку на віддалі 100 метрів від нас, виходить цілий ряд — може 40 — білих душ!..

Сорок білих, страшних смертей! До половини зовсім голі, лише в коротких сорочках, без взуття, з голими ногами, без підштанців і громадяться коло двох тягарових авт. Питаємо наглядача та він не хоче нам пояснити, тільки каже: пожди, то ти також так поїдеш...

Дивимося далі, вже здається всі повиходили і дехто дряпається на ті вози, але вилізло там ледве кількох, бо нема драбини.

Всі трясуться зо зимна, у деяких ноги опухлі і держаться за шию інших; у других — це тільки тонесенькі кістки-тріски. Всі вони, це тільки кістки; людські тіні; видима жива смерть!..

Та сильніші почали у кількох підсаджувати слабших. Дехто підносився у возі і бралися за шию, щоб легше було встояти, а тих опухлих підносили і кидали до воза мов поліна і вони вже не підносилися; тож на них накидали інших. Коли вже той транспорт живих трупів був готовий, тоді авта рушили прудко з місця і тії нещасні, що держалися взаємно, стоячи, теж попадали на других і вже мало хто підносився. Вже з віддалі було видно дуже мало стоячих; майже всі ті нещасні і в нічому неповинні люди лежали в одній масі, одні на одних.

Це страшне видовище нас дуже пригнобило і ніхто не розумів, що це діється, куди повезли тих голих серед зими калік і сухітників? Аж на наші настирливі запити, наш наглядач пояснив нам, що „це є малий шпиталик, там збирають хворих і як вже їх досить, то вивозять до поблизької крематорії, де їх газують, палять або передають до фабрик на мило!.. Крематорія в самому таборі щойно будується".

Деякі в'язні перебували в таборі і по кілька років, але тих транспортів і на очі не бачили, бо відбувалися вони в часі праці, коли нікого в бараках не було. Наш прихід був якраз в часі того страшного видовища.

(Закінчення буде)

Сот. Степан Мацькевич, б. командант 2-го гарм. полку УГА.

В 36-ту РІЧНИЦЮ ПЕРЕМОГИ ПІД СТАРИМИ СКОМОРОХАМИ І БУРШТИНОМ

Під час „Чортківської офензиви" в дні 15-го червня 1919 р., 2-га бригада зайняла була позиції на схід від річки Нараївка. Наша бойова лінія проходила узгір'я на схід від річки Нараївка між селами Старі Скоморохи і Свистільники. Перед Старими Скоморохами стояв у бойовій лінії коломийський курінь піхоти під командою сот. Ревюка й одна сотня УСС. Перед Свистільниками був розташований станиславівський курінь піхоти під командою сот. Будзиновського. Із мого 2-го гарматнього полку три батерії зайняли були позиції напроти Старих Скоморох і четверта батерія так звана „козятинська" стояла напроти Свистільник.

Дня 15 червня 1919 р. Начальна Команда УГА дала була наказ нашій 2-гій бригаді розпочати наступ на ворога дня 16 червня 1919 р. о годині першій вночі з метою зайняти містечко Бурштин. Команда нашої бригади доручила нам бойові диспозиції до наступу коло 9-го години увечорі. Коло 10-тої години вечора командант нашої бригади наказав мені телефонічно перебрати команду над запляннованим наступом на Старі Скоморохи, Свистільники і Бурштин, бо він почував себе недобре. Я, дістявши такий наказ, негайно рішився застосувати у цім бою добре випробувану тактику „наступати фронтально, а в дійсності розбивати ворога із фляпки". Зогляду на те, я видав додаткові диспозиції для піхоти, між іншим наказав сот. Будзиновському наступати щойно тоді, як він дістане від мене спеціяльний наказ до наступу. Сот. Будзиновський стояв зі своїм куренем на правім крилі нашої бригади, і я мав у плані, що він саме в рішальнім моменті має завдати ворогові вирішного удару з боку.

Точно у годині першій в ночі дня 16 червня 1919 р. мої три батерії почали барабанний вогонь на ворожі позиції під Старими Скоморохами і сот. Ревюк зі своєю піхотою рушив був у наступ на Старі Скоморохи, де знаходилися передові ворожі позиції. По короткім бою сот. Ревюк зайняв Скоморохи і тут перейшов річку Нараївку. — Ніч була темна, тиха і тепла. — Головні ворожі лінії проходили на захід від річки Нараївка узгір'ями у колишніх бетонованих окопах австрійської армії з першої світової війни. Ворожі позиції були дуже добре розміщені і сильні. Командант ворожих сил ген. Залескі був напевно певний, що ми його бетонових окопів не будемо могли зайняти і, що ми на цих окопах поломимо собі зуби. Може його мрії були б і сповнились, якби ми добре не підготовились. Ми йшли у бій за нашу слушну справу, за рідну землю і тому для нашої піхоти не були страшні бетонові окопи. Ми йшли з вірою в перемогу.

Курінь сот. Ревюка по переході через Нараївку помалу крок за кроком посувається у гору на бетонові окопи. Наша артилерія безперервно держить ворога під вогнем. Наші піхотинці палять за собою скрутлі соломи і маркують, де вони знаходяться. Скорострілп токочать. Година 2.30 — бачу, що скрутлі соломи вже горять у ворожих бетонових окопах, значить, ворог вибитий із його бетонових окопів. Бій утихає.

Побачивши таку ситуацію, я дав негайно наказ сот. Будзиновському взяти штурмом Свистільники, перейти Нараївку, вийти на узгір'я і машерувати розстрільною в тому напрямі, де іде бій. Сот. Будзиновський точно виконав наказ. По короткім бою Свистільники були взяті, і курінь сот. Будзиновського вже був на узгір'ях, а ворожі частини із Свистільник тікали до Бурштина.

В між часі, ген. Залєскі мерщій стягнув свої резерви і перейшов до протинаступу з наміром відібрати бетонові окопи. Сот. Ревюк опинився знов у тяжкому бою. Мої батерії знову відкрили барабанний вогонь на ворога. — Почало свитати. Я вже бачив наглядно цілу ситуацію. Серед того тяжкого бойового положення сот. Будзиновський саме в пору ударив на ворога із фляпку і зі заду та завдав ворогові останнього удару. Ворог був остаточно розбитий під Старими Скоморохами і в паніці тікав в сторону залізничого шляху Станиславів — Львів. Для нашої бригади вже був відкритий шлях на Бурштин. О годині 5-тій рано наша піхота була перегрупована до походу на це місто. У бою під Старими Скоморохами згинув від куль ворожого скорострілу пор. Яремчук і його 16 стрільців. Воня були заскочені ворогом у ярі при дорозі, що веде зі Старих Скоморох до Бурштина.

Около 5.30 рано ціла наша бригада була у бойовому марші на Бурштин. Наші частини просувались повільно й обережно, щоб не зазнати несподіваного нападу, а подруге, щоб не робити великої шкоди на полях. Коло полудня ми добилися лінії, віддаленої коло 3 кілометри від Бурштина. Бурштин був обсаджений ворогом. Ворожі лінії проходили вздовж ріки Гнилої Липи її правим берегом. Між нами і Гнилою Липою простягались великі багна і тому я рішився був не наступати на місто 16 червня, але підождати і розпочати наступ вночі дня 17 червня 1919. Наша піхота займала вихідні позиції вздовж горбів по східній стороні від ріки Гнила Липа між Бурштином і селом Конюшки.

(Закінчення буде).

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 17-ти мільйонового майна організації!

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Урочиста конференція, присвячена 150-літтю Харківського Університету

20 травня в Ню Йорку відбулася врочиста конференція Української Вільної Академії Наук у ЗДА, присвячена 150-ій річниці заснування Харківського Університету. На конференції були присутні численні гості: Президент Української Народної Республіки, д-р С. Витвицький, діючий Голова УККА, Д. Галичин, грузинські, білоруські та російські вчені, гості з Колумбійського Університету, з Американського Комітету для визволення від большевизму, а також багато колишніх студентів Харківського Університету, серед яких було чимало таких, що приїхали з інших міст.

Головував на конференції найстарший з присутніх — випускник Харківського Університету — юрист Петро Яковлевич Станіславський, що закінчив цей університет у 1902 році.

Доповідь голови УВАН у ЗДА, проф. М. Ветухова: „Історія Харківського Університету"

Професор Ветухів сказав, що Харківський Університет був заснований 1805 року з ініціятиви українських культурних діячів. Великий вплив на його заснування мав Григорій Савич Сковорода, а найбільше активности виявив Василь Назарович Каразін, який з приводу відкриття Університету писав: „Не для чего описывать пользу сего учрежденія и славу которая от сего для нашей отчизны Украины пронстекти имеет". Кошти на університет дало українське слобідське дворянство та купецтво. Серед жертводавців були й такі, що давали по 100-200 тисяч рублів. Перші роки життя університету були роками досить вільними: в університеті була самоуправа. На чолі університету стояла рада професорів. В університеті було 4 факультети і 28 катедр. Харківські учені мали тісні зв'язки з закордоном, перебуваючи у наукових відрядженнях по кілька років. В Харківському Університеті викладали найвидатніші професори з-закордону: французи, німці та інші.

Становище змінилось під час панування Миколи I, який скасував старий статут і запровадив 1835 року новий, що забрав адміністрацію з рук професорів. Було заборонено поїздки харківських професорів закордон, видано наказ про так зване „очищення" університету і звільнено багатьох чужоземних професорів. Всередині університету почався утиск вільної думки. Наприклад, дисертації Миколи Костомарова не допущено, як шкідливої, і спалено її. В 1848 році проголошено: „Университет необходимо оградить от бурь, волнующих соседные государства" і припинено всі зв'язки його з закордоном. Цар Микола I заявив між іншим таке: „Довольно стыдно Харьковскому Университету, что ни одного не нашлось кандидата на полезную службу".

Були утиски й за царя Олександра III. В „Донесении" від 16 лютого 1885 року попечитель округи писав, що в Харківському Університеті причиною демонстрацій, „дерзких нарушений приличий и порядка" є — „влияние вредоносных исторических теорий, сложившихся в головах наших украинофилов".

За царського режиму Харківський Університет, хоч багато разів переживав хвилі утисків і полегшень, та завжди розвивався, як видатна наукова і культурна інституція і дав світові таких видатних учених, як Метлинський, Срезневський, Черняєв, Костомарів, Потебня, Мечніков, Репрьов, Гіршман, Багалій та багато інших. Університет відіграв величезну ролю в культурному житті Харкова та всієї Лівобережної України. Перші періодичні журнали в Харкові, як „Украинский Весник", „Украинский Домовод", „Украинский Журнал", „Украинский Альманах" та інші, почали виходити з ініціятиви харківської професури. У Харкові засновано було Публічну Бібліотеку та Музей теж під впливом університету.

Після Революції 1917 року, за часів української державности, в Харківському Університеті активізувалось робота учених, що працювали в галузі українознавчих наук, як от Багалій, Сумцов, а з молодших — Синявський, Плевако. Почались перші виклади українською мовою.

Одним з перших заходів большевицької влади було: реорганізація Університетів на Україні, серед них і Харківського. З університету виділено медичний та юридичний факультети і з них зроблено самостійні інститути. Решту факультетів перероблено на Інститут Народної Освіти, що мав готувати вчителів. Цей інститут змінив кілька назв і в 1933 році знову був названий університетом. За большевицького панування Харківський Університет зазнав утисків, незрівняно тяжчих, ані ж то були утиски часів Миколи I. Багато професорів звільнено, заарештовано і загинуло в тюрмах. Серед студентів відбувались численні чистки, академічну свободу потоптано. Проф. Ветухів нагадав, що і його звільнили напочатку 30-х років з Харківського Університету, де він читав курс генетики за те, що він нечебто в своїх лекціях виступав як представник еклектики в науці — змішував механіцизм та ідеалізм.

Свою доповідь проф. Ветухів закінчив словами надії на те, що українські вчені, які тепер працюють у Харківському Університеті, ще діждуться свободи. Дух прагнення до волі серед українського народу і його інтеліґенції не був зламаний ні утисками царя Миколи I, і не є зламаний жахливим совєтським режимом.

Доповідь проф. Д. Чижевського: „Значення Харківського Університету в українському житті"

Доповідач підкреслив значення вищої школи в житті народу, як інституції, що має тримати наукові традиції, створювати наукові школи. Далі проф. Чижевський коротко висвітлив значення заснування Харківського Університету і подав факти про вплив цього університету на розвиток духового життя України.

Харківський Університет в перші роки свого існування був центром духового життя України. Професори — чужоземці, а зокрема відомий філософ Шад, послідовник Шеллінґа, принесли на Україну нові західньо-европейські ідеї і мали великий вплив на розвиток філософії не тільки на Україні, а й у всій тодішній Расійській Імперії. Перші на Україні часописи й журнали почали виходити під впливом культурних сил, зосереджених у Харківському Університеті. Деякий час Харків був літературним центром України: там діяли: Г. Квітка - Основ'яненко, П. Гулак - Артемовський, Л. Боровиковський, І. Срезневський, А. Метлинський, М. Костомарів та інші. Так звана „Харківська Школа" відкрила шлях новій українській літературі.

Зовсім інший характер мав вплив Харківського Університету у 80-их роках і до революції 1917 року: це були впливи учених О. Потебні і його учнів, серед яких був і професор О. В. Ветухів, батько теперішнього голови УВАН у ЗДА. Великий вплив мали також Д. Багалій та М. Сумцов, які виховали багатьох учнів і спричинилися до зацікавлення українознавством у широких колах інтеліґенції.

З революцією 1917 року до Харківського Університету прийшло багато професорів-українців, але комуністична влада, придушивши академічну свободу і фізично знищивши багатьох учених, затамувала культурний розвиток університету.

Доповідь А. Філіпова, колишнього професора Харківського Університету: „Харківський Університет за царизму і большевизму".

На початку доповіді професор Філіпов схарактеризував значення Харківського Університету до революції 1917 р., як поважного наукового центру, що дав ряд видатних учених. Доповідач нагадав низку епізодів, що характеризували втручання царського режиму в академічне життя. Наприклад, вкінці царювання Олександра I була активна боротьба з так званою анти-релігійністю в науці, якої шукали у викладачів природознавчих наук. Пізніше за доносом був висланий відомий німецький філософ Шад, що викладав у Харківському Університеті. Це був скандал на всю Европу.

Після революції 1848 року запроваджено в Університеті багато обмежень. Наприклад, професори повинні були давати на перегляд конспекти своїх лекцій. Проте, розвиток Університету йшов безупинно. Професор Філіпов вважає, що перед революцією 1917 року в Харківському Університеті була академічна свобода. Наприклад, на лекціях політичної економії викладали теорію цінности Маркса.

За большевизму Харківський Університет зазнав тиску, нечуваного за царату. Зразу ж почалась руйнація, до старих учених було виявлено недовір'я. Університет був негайно реорганізований спершу в „Академію Теоретичних Знань", а через рік, в Інститут Народної Освіти". Доповідач зазначив, що подібна реорганізація відбулась в усіх університетах України, в той же час система університетів у РСФСР не була ліквідована.

Було багато різних реформ. Наприклад, в перші роки совєтської влади були скасовані іспити для студентів, а запроваджено лише так званий „поточний облік праці". До іспитів вернулися пізніше, побачивши, що рівень освіти студентів дуже знизився. Певний час до університету приймали студентів без жадних вимог попередньої освіти. Пізніше знову було встановлено вимоги до вступників.

Большевики зразу ж почали насаджувати марксизм, наказавши професорам усіх дисциплін читати на засадах марксизму. З університету в перші ж роки большевицької влади звільнено багатьох викладачів гуманітарних наук і кілька видатних учених не мали праці та жили в злиднях. Пізніше серед професорів Харківського Університету неодноразово відбувалися арешти і чимало учених загинуло, як наприклад, проф. Мірза-Авак'янц, професор Німчинів та інші.

Тепер професори Харківського Університету змушені виконувати всі чергові накази партійних володарів. Наприклад, зараз, в зв'язку з кампанією вихваляння пріоритету російської науки і харківські професори виступають з відповідними заявами. Професор Філіпов для прикладу процитував уривок з статті ректора Харківського Університету, Буланкіна, повну славословій російській науці. Цю кампанію славословій „пріоритету російської науки" доповідач схарактеризував як прояв дикого російського імперіялізму.

Тепер Харківські учені змушені цитувати у своїх творах так званих клясиків марксизму. Цитували й Сталіна, пізніше Берію, Маленкова, а тепер почали цитувати Хрущова. Свою доповідь професор Філіпов закінчив словами про те, що наукова і учбова робота в Харківському Університеті триває і тепер. Учені роблять, що можуть, але їх можливості дуже обмежені за умов жорстокої диктатури.

Спогади про Харківський Університет.

Після конференції відбулась товариська зустріч бувших студентів і професорів Харківського Університету й гостей. Першим попрохав слова Василь Барка, який закликав усіх присутніх згадати Грогорія Сковороду, що його учні зібрали кілька тисяч золотом, щоб відкрити Харківський Університет.

Далі виступав Д. Галичин, який нагадав про грошову допомогу з боку американських українців харківським організаціям в 1905 році. Професор М. Чубатий привітав від Львівського Університету. Гість з Канади, представник Комітету Українців Канади, інж. Косар, сказав, що він щасливий, що бере участь у святі Харківщини.

Ю. Дивнич, який закінчив Харківський Університет, нагадав про українських учених, що викладали там у 20-х роках: Н. Мірза - Авакянц, К. Німчинів, О. Синявський, О. Шамрай.

Д-р С. Демидчук сказав про значення українських університетів і нагадав про боротьбу за український університет у Львові. Професор О. Оглоблин розповів про Інститут Української Культури, що діяв при Харківському Університеті під керівництвом, академіка Д. Багалія і що свій доробок віддав світовій культурі. Косаренко - Косаревич підкреслив всеукраїнське значення Харківського Університету. Колишні студенти й викладачі поділилися своїми спогадами з різних етапів життя університету. Виступали: П. Голубенко, Л. Дражевська, В. Карпова, О. Корнилів, Г. Костюк, О. Кловацька.

Л. Д.

Степан Бусатий

ЯК ДІЙТИ ДО ПОРОЗУМІННЯ З ПОЛЯКАМИ?

Слідкую увесь час за дискусією про нормалізацію сусідських взаємин з поляками і, признаюся, жаль стає мені наших хлопців - політиків. Мучаться вони сердеги, пріють, дискутують, довжелезні статті виписують, псують папір — а користи ніякої.

Вперлися бо польські моцарствові фантасти в роґатифках і до зануди одне й те саме теревенять:

— Львуф наш — Креси наше... Львуф наш — Креси наше... Львуф наш — Креси наше...

Наші дискутанти тільки руками розводять:

— Не можна з ними договоритись...

— Це закукурічені Заґлоби...

— І досі історія їх нічого не навчила...

— Вони глупі навіть по шкоді...

Все це так, все це правда, все це рація, але я все таки твердж, що з поляками можна таки дійти до порозуміння.

Як?

З допомогою спорту.

В який спосіб?

А ось послухайте:

Був я нещодавно на футбольних змаганнях УСК України з ПСК Польонією. Погода арізонівська була, тому й публіки зібралося — тьма. І нашої і польської Наші поставали при польських воротях, а поляки при наших. Одні й другі хотіли бачити, як їхні команди ґолі стріляють.

Настрій на грищі такий був, достеменісінько, як у польсько-українських політичних взаєминах: там і ми хочемо нашого Львова — і поляки хочуть нашого Львова; тут і наші хочуть виграти — і поляки хочуть виграти...

Почався матч.

Забігали грачі, покотився м'яч, а за ним потяглися шиї глядачів.

Наші заохочують своїх грачів:

— Покажіть, хлопці, ляшкам, як футбола грати!...

Поляки своїх навчають:

— Дайцеш гайдамаком з дзєсєнць банякуф!...

Десь коло десятої хвилини наші хлопці перехопили м'яча, копнув один, копнув другий, цей подав третьому а той бах — і м'яч у польських воротях.

Наші кричать:

— Є!!!

Поляки кричать:

— Фуй!... — Не дами Львова!... — Не дали Кресуф!... — Преч гайдамакуф!...

...Знов забігали грачі, покотився м'яч, а за ним потяглися шиї глядачів. У котрійсь там хвилині, наші стріляли другого ґоля.

Українці кричать:

— Є!!! Є!!!

Поляки горланять:

— Нє бендзє України!... — За Збруч молойцуф!... — За Днєпр чубарикуф!...

...Знов забігали грачі, знов покотився м'яч, знов за ним потяглися шиї глядачів...

В останній хвилині до перерви наші стріляли ще одні ворота.

Радіють наші:

— Є!!! Є!!! Є!!!

Поляки верещать:

— Ніґди України не бендзє!... — Львуф наш!... — Кіюф наш!... — Харкуф наш!... — Польска од моржа до моржа!...

— Нєх жиє Польска яґельльоньска!...

...У другій половині, футбольне щастя відвернулося хвостом до нашої команди. Наші бігають, копають, подають, комбінують — а з боку прорвався грач Польонії, бах — і Цьолко на землі, а м'яч у наших воротах...

Наші опустили носи на ґвінт нижче, а поляки кричать:

— Є!!!

А між собою стали тихо говорити:

— О, всш Антек, українци нє такі зли наруд...

— Я ці мувіл Мацєк, же то почціви людек...

— І з німі можна жиць в зґодзє...

— Властне паньство тєж ім сєн налєжи...

...Гра йде далі...

Один з наших грачів, чи не Гарасим, копнув польського оборонця. Суддя диктує карного до наших.

Бах — і Цьолко на землі, а м'яч у наших воротах.

Наші опустили носи на два ґвінти нижче, а поляки кричать:

— Є!!! Є!!!

А між собою стали вже голосно говорити:

— Войтек!

— А цо?

— Бендзє Україна!...

— Пєвнє же бендзє!...

— Слушнє ім сєн налєжи...

— Алє тилько за Днєпрем...

...Під кінець змагань поляки стрілили ще одного ґоля. Зремісували. Тоді вже цілком знормалізувалися.

— Нєх жийон українци!...

— Нєх жийон насі сонсєдзі!..

— Нєх жиє!...

— Алє тилько за Збручем!...

Якби поляки були стрілили ще одні ворота — може були б українцям і Львів віддали. Та на лихо, засюрчав свисток і змагання закінчилися.

З цього он яка наука:

Хочете договоритись з поляками — влаштуйте польсько-українські футбольні змагання і на них покличте польських політиків. Дискусійний стіл поставте на площі. Найкраще при наших воротах, щоб вони бачили, як до них польські ґолі сиплються. При тому найважніше: добре дбайте, щоб польська команда виграла!

А тоді починайте переговори.

Ручаюсь моїми вусами, буде так: при перших воротах — польські Заґлоби погодяться на вільну Україну за Дніпром; при других — признають вільну Україну і за Збручем; при третіх — відступлять нам Львів і цілу Галичину аж по Сян; при четвертих — віддадуть навіть Лемківщину, Холмщину й Підляшшя.

А коли наша команда буде терпелива й дозволить собі стрілити ще й п'яті ворота — то полякам так замакітриться в головах, що вони погодяться навіть цілу свою Польщу, разом з „зємямі одзисканимі", прилучити до України.

Не вірите?

Попробуйте!

МАЄ ЛИСТА В РЕДАКЦІЇ

Пан А. Г. Запороженко має листа з України (Черкаси). Зголоситись в редакції „Свободи" від год. 9-ої до 3-ої щодня, крім суботи й неділі.

ПЛЯН ГЕНЕРАЛА САРНОФФА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ної війни рахуються зі зле зрозумілими російськими патріотичними почуваннями і вважають, що для задоволення цих почувань мусить існувати єдина й неподільна російська імперія, хай у межах з 1939 року, то вони, хоч-нехоч, мусять увійти в конфлікт з українськими патріотичними почуваннями, що кажуть обороняти догми української самостійности й соборности, яку створив український народ у визвольній боротьбі 1917-21 рр. й обороняє її послідовно по сьогоднішній день. За ідеї українського самостійництва й соборництва тисячі українських патріотів віддали своє життя і цих ідей український народ легко не зречеться. І коли власне вільний світ залюбки перекреслює ці ідеї, то Кремль навпаки, в своїй пропагандивній боротьбі за душу українського народу, послідовно підкреслює, що це він оці ідеї зреалізував у практиці. „Без братньої допомоги російського народу, Україна не може бути самостійна й соборна", каже постійно українському народові Кремль, а вільний світ навввипередки старається доказати 45 мільйонам українців, що Кремль має рацію.

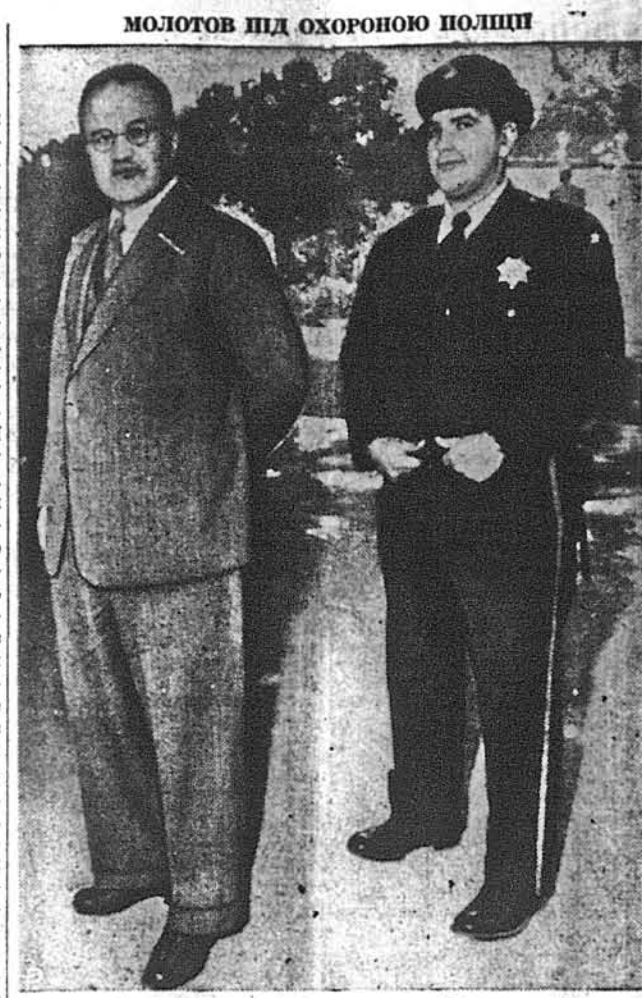
Це не припадково, що балачки Кремлю про „самостійну і соборну Україну" посилилися в останньому часі. Пляновики „холодної війни" в Кремлі знають чому і що вони роблять, коли стараються прихилити, за всяку ціну, український народ до себе. Вони борються за „невтралізацію" українського; народу в сучасному глобальному конфлікті так само, як борються за „невтралізацію" Німеччини. Значучи тенденції своїх противників вони навіть стають певні, що цей бій за „невтралізацію" України їм вдається виграти. Вони радіють на саму думку, що їм вдається відірвати Україну, яка досі була цілою душею по стороні Заходу, від цього ж Заходу.

Перспективи, що їх рисує вільний світ перед українським народом на випадок „визволення", поважно діють в напрямі „невтралізації" українського народу. За куцу, автономну Україну в межах федеративної Росії в кордонах 1939 року, ніхто з українців битися не буде. За передачу відвічних українських земель Польщі, Румунії, Чехословаччині, чи Мадярщині ніхто з українців битися не буде. Навпаки, український народ з усіх своїх сил боронитиме незалежности й соборности України. Покищо, до цієї боротьби, на нашу думку, ще далеко. Але цілком певно вже сьогодні, всі гасла вільного світу, що передаються через радіо до народів поза „залізною заслоною", вивчаються точно цими народами і посилюють, або поменшують волю цих народів до боротьби проти Кремлю. Ми кажемо цілком виразно, що непередрішенські гасла, в яких навіть не можна згадати про самостійну Україну, але можна говорити про російську імперію, що ревіндикаційні гасла про польський Львів та Вильно, що такі ж ревіндикаційні гасла про румунську Буковину, чи Бесарабію й руcинське скавуління „Вільної Европи" про „Подкарпатску Русь" — все це тільки вода на млин Кремлю, бо вони „невтралізують" Україну, поменшують волю українського народу до визвольної боротьби й тим самим ліквідують один з найважливіших фронтів внутрішньої боротьби в СССР. І ми кажемо цілком виразно, що такий шлях холодної війни в Україні — це найкращий шлях, щоб її в цій країні основно програти.

Плян, що його подав през. Айзенгаверові ген. Сарнофф, може бути досконалий. Але, коли, в практичній реалізації, у відношенні до України, він спиратиметься на непередрішенські засади перекреслювання української самостійности й соборности, або що гірше на передрішенські концепції обкроєної України в межах федеративної Росії, то холодна війна в Україні не матиме найменшого успіху. Вона може закінчитися для вільного світу в Україні — поразкою. За пропагандою дальшого російського колоніялізму в Україні, при одночасному розчленуванні України, український народ не піде.

Кінець.

МОЛОТОВ ПІД ОХОРОНОЮ ПОЛІЦІЇ

Совєтський міністер закордонних справ Вячеслав Молотов, виглядає на цьому фото ніби ув'язнений. Насправді ж його охороняє в Сан Франсіско американський поліцай перед небажаними для нього відвідинами чи зустрічами з земляками — жертвами совєтського народовбивства.

20 мільйонів в'язків мучаться в комуністичних тюрмах

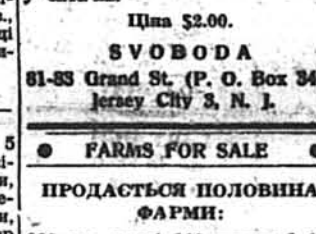
Ню Йорк. — „Співчування — це нездійснена мрія наївних" — заявив американський єпископ Катберт О'Гара, що його китайські комуністи прогнали були з Китаю, у хоті переслідування там Католицької Церкви та взагалі всякої релігійно-добродійної місійної діяльности. Єп. О'Гара, який тепер перебуває у манастирі св. Михайла чина ОО. Пасіоністів, виголосив промову на зібранні, що його в останню неділю уладила в Карнеґі Голл у Ню Йорку Асамблея Поярмлених Европейських Народів. „Під час свого перебування в комуно-китайській в'язниці, — казав той духовник, — я чув не раз від комуністів, що зудар між комунізмом і християнізмом неминучий і що першим ділом комуністів є „визволити" Америку. Повірю в співчування тільки тоді, коли місіонарі дістануть знову запрошення вернутися до Китаю й продовжувати діло ширення Христової віри та культури серед китайського народу, як його приятелі, а не як очорнювані вороги. Я повірю в можливість співчування, коли відчиняться двері всіх в'язниць, в яких перебувають американські летуни й усі інші нещасні в'язні — в комуністичних країнах Азії й Европи". Американський духовник твердив, що 20 мільйонів в'язнів перебувають тепер у тюрмах і таборах примусової праці в самому тільки Совєтському Союзі. Репрезентанти Альбанії, Болгарії, національного Китаю, Чехословаччини, Естонії, Мадярщини, Північної Кореї, Литви, Польщі, Румунії, України, В'єтнаму і Югославії взяли участь в „марші поярмлених народів". Одягнені в свої національні одяги, кожна делегація складала вінок на естраді й промовляла рідною мовою у честь мучеників червоної тиранії в її рідному краю. Програма включала продукцію 300-членного хору (У другому виданні „Н. Й. Таймс-у" з 20 ц. м. слово „Україна" пропущено. У тому самому дні — в залі Тавн Голл-у в Ню Йорку відбулось зібрання, скликане балтійськими еміграціями Естонії, Латвії і Литви. Відчитано листи з привітанням від б. президента Гувера, державного секретаря Доллеса, губернатора Гаррімана й ін. Конгресмен Фіґен закидав державному секретареві Доллесові, що він піддається порадам давніх службовиків державного департаменту, які привикли були до „делікатної дипломатії" у відношенні до російських комуністів". Прийнято резолюцію з домаганням, щоб на З'їзді голів 4-х великодержав заторкнено справу визволення Балтійських держав від большевизму.

Називає протилетунські вправи „застарілими"

Вашингтон. — Атомовий фахівець д-р Ралф Е. Лепп заявив, що крайові протилетунські вправи, які відбулися минулого тижня, були „застарілі" ще перед своїм початком, бо під час них не взяли до уваги тієї радіяції, яка виходить від скиненої водневої бомби. Д-р Лепп каже, що хоч в урядових звітах згадували про радіяцію, то однаке цієї справи не потрактували поважно. Він каже, що радіяція від такої бомби, яку „скинув" ворог під час цих вправ, ділала б на обширі 100,000 квадратових миль (бомба мала силу 10,000,000 тон вибухового матеріялу TNT). Радіяція від такої бомби була б така сильна, що впродовж одного або і двох днів було б небезпечно для людини перебувати на небезпечному терені. Уряд повинен наказати поширену продукцію приладів, якими можна міряти радіоактивність в повітрі.

● Комуністи з Східної Німеччини тримали три дні американського сержанта Гаґнера, який, ідучи з Західного Берліну до Західної Німеччини, заблукав в дорозі і скрутив на шлях до Східної Німеччини. Вони, схопили його, як „шпигуна", і треба було триденних пересправ, щоб його в останню суботу випустили на волю.

ТАРЗАН, ч. 3484. Людський щит

Коли войовники розскочилися від розлютованого слона, нагода скерувала його проти Касулі.

Дивлячись на це полювання з дерева, Тарзан усвідомив собі, що тільки чудо може врятувати Касулю.

Не вагаючись, він кинувся перед розлютованим слоном із списом у руці, щоб врятувати життя войовника.